

Фаворова К.М., Колпак Т., Терещенко Н. М. «Зв'язок між статево-рольовими характеристиками та показниками соціально-психологічної адаптації у дівчат» - збірник наукових праць за матеріалами II Науково-практичної конференції "Бочаровські читання" (Харків, 28 березня 2014 року), с.305

Фаворова Катерина Миколаївна, викладач кафедри психології

Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «ХАІ»

Колпак Тетяна, студентка 4-го курсу факультету психології,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Терещенко Надія Миколаївна, к.психол. н., доцент кафедри

психологічного консультування і психотерапії Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

УДК 159.922.1

Зв'язок між статево-рольовими характеристиками та показниками соціально-психологічної адаптації у дівчат.

Сучасне суспільство, яке сповідує цінності самореалізації, незалежності, індивідуалізму, в великій мірі відповідає характеристикам маскулінності [1]. Соціальна успішність особистості залежить від її вміння реалізовувати риси наполегливості, жорсткості, стриманості. Жіноча реалізація в цьому сенсі є ускладненою через невідповідність традиційної жіночої ролі описаним вимогам [2, 3, 4]. В психологічному сенсі за паттернами гендерної поведінки стоять статево-рольові ознаки особистості, які формують багаторівневий симптомокомплекс фемінінності/маскулінності [5]. Утворення маскулінності/фемінінності є стрижневими базовими характеристиками особистості, відповідальними за стильові особливості жіночої реалізації. В той же час, зв'язок між статево-рольовими якостями особливості і соціально-психологічною адаптацією у жінок досі не є детально дослідженим, через що

питання щодо функціонування симптомокомплексу фемінінності/маскулінності та визначення його місця у адаптації особистості не вирішене.

Мета роботи: виявити зв'язок між статеворольовими характеристиками та показниками соціально-психологічної адаптації у дівчат.

Об'єкт дослідження: симптомокомплекс фемінінності/маскулінності

Предмет дослідження: зв'язок між статеворольовими якостями особливості та соціально-психологічною адаптацією у дівчат.

Методи дослідження: для дослідження статеворольових особливостей - структурна статеворольова шкала (О. С. Кочарян, Є. В. Фролова) [6], методика діагностики соціально-психологічної адаптації Роджерс-Даймонд [7].

Вибірка досліджуваних: 78 дівчат-студенток у віці 18-20 років. Цей вік характеризується активним формуванням ідентичності, в тому числі і її статеворольових аспектів. До того, вже в цьому віці дівчата постають між різноплановими вимогами, які торкаються соціальної реалізації та інтимно-особистісного спілкування.

За результатами структурної статеворольової шкали (О. С. Кочарян, Є. В. Фролова) було виявлено рівень маскулінних та фемінінних якостей у дівчат. Дана шкала базується на теоретичному уявленні про незалежність статеворольових якостей, що дозволяє виявити 4 статеворольові типи: маскулінний, фемінінний, андрогінний та недиференційований. Всі дівчата біли поділені на вказані групи. До маскулінної групи увійшла 21 дівчина, до фемінінної - 20, андрогінної – 23, до недиференційованної – 14.

Було проведено кореляційний аналіз показників маскулінності/фемінінності, визначених у структурній статеворольовій шкалі Кочарян-Фролова та показників шкал методики діагностики соціально-психологічної адаптації Роджерс-Даймонд, за допомогою коефіцієнта Кендалла, на всій вибірці у цілому, та у кожній з груп окремо.

На основі аналізу кореляцій для усієї вибірки, була побудована кореляційна плеяда (рис. 1), яка дозволяє побачити структуру зв'язків фемінінності/маскулінності з показниками соціально-психологічної адаптації.

Виявилося, що тільки показник фемінінності утворює значущі зв'язки із інтегральними показниками соціально-психологічної адаптації.

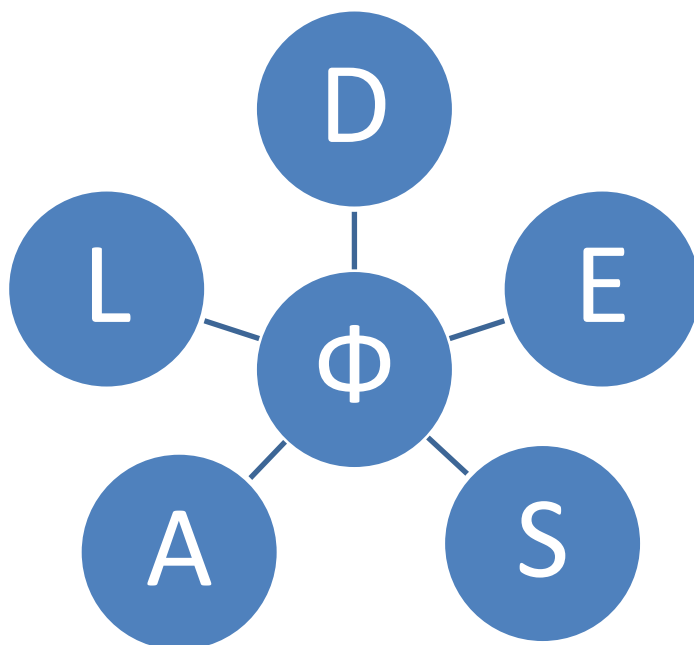

Рис. 1 Кореляційна плеяда структури зв'язку фемінінності з соціально-психологічною адаптацією у групі дівчат. Ф – фемінінність, А – адаптація, L- прийняття інших, D – прагнення до домінування, Е - емоційний комфорт, S-самоприйняття. Рисами позначено значущі негативні кореляційні зв'язки.

З плеяди видно, що фемінінність має негативні кореляційні зв'язки із 5 показниками соціально-психологічної адаптації. Таким чином, не було виявлено зв'язку тільки із інтегральним показником інтернальності, який відображає співвідношення між рівнями внутрішнього та зовнішнього контролю. Високі показники фемінінності у дівчат пов'язані із зниженням соціально-психологічної адаптації майже за всіма показниками. Це підтверджує припущення про те, що характеристики соціальної адаптації в значущому ступені входять у протиріччя із реалізацією фемінінних рис. Зазначимо, що рівень маскулінності виявився не пов'язаним із показниками соціально-психологічної адаптації. Таким чином, не маскулінність має позитивний вплив

на соціально-психологічну адаптацію дівчат, а висока фемінінність негативно впливає на неї.

Для того, щоб уточнити особливості взаємозв'язків між утвореннями фемінінності/маскулінності та показниками соціально-психологічної адаптації було проаналізовано кореляційну матрицю, яка відображає зв'язки із первинними показниками методики діагностики соціально-психологічної адаптації Роджерс-Даймонд. Так, виявилось, що маскулінність має позитивні зв'язки із показником домінування та ескапізму. Це може бути зрозуміло як прояв лідерських якостей та можливість стримувати емоції, характерні для маскулінності. Фемінінність позитивно корелює з показниками, які характеризують соціально адаптовану особистість (адаптивність, прийняття інших, внутрішній контроль) та з показниками, які притаманні неадаптованій особистості (деадаптивність, неприйняття себе, неприйняття інших, емоційний дискомфорт, зовнішній контроль, відомість). В той же час, фемінінність позитивно пов'язана із соціальною бажаністю, яка може викривляти результати методики. Таким чином, утворення фемінінності мають неоднозначний вплив на первинні показники соціально-психологічної адаптації, що обумовлює суперечливість результатів. Однак для того, щоб пояснити виявлені протиріччя необхідні подальші спеціальні дослідження.

Висновки:

Таким чином, утворення маскулінності/фемінінності мають вплив на показники соціально-психологічної адаптації у дівчат. При цьому утворення фемінінності мають суперечливий вплив на первинні показники соціально-психологічної адаптації, а саме позитивно пов'язані як із характеристиками адаптованої, так і неадаптованої особистості. Майже із усіма інтегрованими показниками адаптованості фемінінність пов'язана негативно.

Література:

1. Hofstede G. Masculinity and Femininity. The taboo dimension of national cultures/ Hofstede G. – Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc. 1998. – 238 p.
2. Гасюк М. Б. Психологічні особливості самоактуалізації сучасної жінки Гасюк Мирослава Богданівна Автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія Прикарпатський університет імені Василя Стефаника – Івано-Франківськ, 2003. – 21 с.
3. Осипова Л. В. Роль профессиональной деятельности в самоактуализации современной женщины //Осипова, Лариса Васильевна /Дис. канд. психол. наук: 19.00.01 Санкт-Петербургский государственный архитектурно-строительный институт. — СПб, 2004. — 264 с.
4. Бондаренко Н. И. Социальные представления о самоактуализации: гендерный аспект [Текст] / Н. И. Бондаренко // Психологические науки: теория и практика: материалы междунар. науч. конф. (г. Москва, февраль 2012 г.). — М.: Буки-Веди, 2012. — С. 46-48.
5. Кочарян А.С. Личность и половая роль (симптомокомплекс маскулинности/фемининности в норме и патологии)/ Кочарян А.С.. – Харьков: Основа, 1996. – 127 с.
6. Кочарян А.С. Метод исследования структурной организации полоролевой сферы личности/ Кочарян А.С., Фролова Е.В., Дармостук Н.В // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: «Психологія». – 2009. – №857. – Вип. 42. – С.78-84.
7. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп/ Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов — М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 409 с.

Анотація

Фаворова К.М., Колпак Т.В., Терещенко Н.М.

Зв'язок між статеворольовими характеристиками та показниками соціально-психологічної адаптації у дівчат

Метою проведеного дослідження було виявлення зв'язку між статеворольовими характеристиками та показниками соціально-психологічної адаптації у дівчат. Методи дослідження: для дослідження статеворольових особливостей - структурна статеворольова шкала (О. С. Кочарян, Є. В. Фролова), методика діагностики соціально-психологічної адаптації Роджерс-Даймонд. Виявилося, що утворення маскулінності/фемінінності мають вплив на показники соціально-психологічної адаптації у дівчат. При цьому утворення фемінінності мають суперечливий вплив на первинні показники соціально-психологічної адаптації, а саме позитивно пов'язані як із характеристиками адаптованої, так і неадаптованої особистості. Майже із усіма інтегрованими показниками адаптованості фемінінність пов'язана негативно. Маскулінність не пов'язана із інтегрованими показниками адаптованості та позитивно впливає на такі первинні показники, як домінування і ескапізм.

Ключові слова: маскулінність/фемінінність, соціально-психологічна адаптація, дівчата

Аннотация

Фаворова Е.Н., Колпак Т.В., Терещенко Н.Н.

Связь между полоролевыми характеристиками и показателями социально - психологической адаптации у девушек.

Целью проведенного исследования было выявление связи между полоролевыми характеристиками и показателями социально - психологической адаптации у девушек. Методы исследования: для исследования полоролевых особенностей - структурная полоролевой шкала (А. С. Кочарян, Е. В. Фролова), методика диагностики социально - психологической адаптации Роджерс - Даймонд . Оказалось, что образования маскулинности/фемининности влияют на показатели социально - психологической адаптации у девушек. При этом образование фемининности имеют противоречивое влияние на первичные

показатели социально-психологической адаптации, а именно положительно связаны как с характеристиками адаптированной, так и неадаптированной личности. Почти со всеми интегрированными показателями адаптированности фемининность связана отрицательно. Маскулинность не связана с интегрированными показателями адаптированности и положительно влияет на такие первичные показатели, как доминирование и эскапизм.

Ключевые слова: маскулинность/фемининность, социально - психологическая адаптация у девушек.

Abstract

Favorova K.M, Kolpak T.V., Tereshchenko N.M

Relationship between sex-role characteristics and indicators of socio - psychological adjustment for girls.

The aim of this study was to determine the relationship between sex-role characteristics and indicators of socio - psychological adjustment for girls. Methods: features - structural sex-role scale (A. S. Kocharyan , E.V. Frolova), diagnostic technique socio - psychological adaptation Rogers - Diamond. It was found that the formations of masculinity/femininity affect indicators of socio-psychological adjustment for girls. With education femininity have contradictory effects on the primary indicators of social and psychological adjustment, namely positively associated with both the characteristics of adapted and unadapted personality. Almost all indicators integrated adaptation femininity associated negatively. Masculinity is not connected with integrated indicators of adaptability and positive effects on the primary indicators such as dominance and escapism.

Keywords: masculinity/femininity, social - psychological adaptation, girls.